

EBA/GL/2023/04

31. marec 2023

Smernice

o politikah in kontrolah za učinkovito obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma (PD/FT) pri zagotavljanju dostopa do finančnih storitev

1. Obveznosti glede skladnosti in poročanja

Vloga teh smernic

1. Dokument vsebuje smernice, izdane v skladu s členom 16 Uredbe (EU) št. 1093/2010¹. V skladu s členom 16(3) Uredbe (EU) št. 1093/2010 si morajo pristojni organi ter kreditne in finančne institucije na vsak način prizadevati za upoštevanje smernic.
2. V smernicah je predstavljeno stališče organa EBA o ustreznih nadzorniških praksah v Evropskem sistemu finančnega nadzora in o tem, kako bi bilo treba zakonodajo Unije uporabljati na določenem področju. Pristojni organi iz člena 4(2) Uredbe (EU) št. 1093/2010, za katere smernice veljajo, bi jih morali upoštevati tako, da jih ustrezno vključijo v svoje prakse (npr. s spremembo svojega pravnega okvira ali nadzorniških postopkov), tudi če so smernice namenjene predvsem institucijam.

Dolžnost poročanja

3. Pristojni organi morajo v skladu s členom 16(3) Uredbe (EU) št. 1093/2010 do 03.10.2023 organ EBA uradno obvestiti, ali ravnajo oziroma nameravajo ravnati v skladu s temi smernicami, ali pa mu sporočiti razloge za njihovo neupoštevanje. Če pristojni organi do tega roka ne bodo poslali uradnega obvestila, bo organ EBA štel, da jih ne upoštevajo. Uradna obvestila je treba poslati na obrazcu, ki je na voljo na spletišču organa EBA, z navedbo sklica „EBA/GL/2023/04“. Predložiti jih morajo osebe, ki so pooblaščenice za poročanje o skladnosti v imenu svojih pristojnih organov. Organu EBA je treba sporočiti tudi vsako spremembo stanja glede upoštevanja smernic.
4. Uradna obvestila bodo v skladu s členom 16(3) objavljena na spletišču organa EBA.

¹ Uredba (EU) št. 1093/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o ustanovitvi Evropskega nadzornega organa (Evropski bančni organ) in o spremembi Sklepa št. 716/2009/ES ter razveljavitvi Sklepa Komisije 2009/78/ES (UL L 331, 15.12.2010, str. 12).

2. Vsebina, področje uporabe in opredelitev pojmov

Vsebina in področje uporabe

- Te smernice dopolnjujejo smernice organa EBA o dejavnih tveganja PD/FT (EBA/GL/2021/02) ter dodatno določajo politike, postopke in kontrole, ki bi jih morale kreditne in finančne institucije vzpostaviti za zmanjševanje in učinkovito obvladovanje tveganj PD/FT v skladu s členom 8(3) Direktive (EU) 2015/849, vključno z ukrepi v zvezi z zagotavljanjem osnovnega plačilnega računa v skladu s členom 16 Direktive (EU) 2014/92.²

Naslovniki

- Te smernice so naslovljene na kreditne in finančne institucije, kot so opredeljene v členu 3(1) in (2) Direktive (EU) 2015/849, ki so izvajalci v finančnem sektorju, kot so opredeljeni v členu 4(1a) Uredbe (EU) št. 1093/2010. Te smernice so naslovljene tudi na pristojne organe iz člena 4(2)(iii) Uredbe (EU) št. 1093/2010. Pristojni organi bi morali te smernice uporabljati pri ocenjevanju ustreznosti ocen tveganja kreditnih in finančnih institucij ter politik in postopkov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (PPDFT).

Opredelitev pojmov

- Če ni navedeno drugače, imajo izrazi v teh smernicah enak pomen kot izrazi, uporabljeni in opredeljeni v Direktivi (EU) 2015/849. Poleg tega se za namene teh smernic uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

Dejavniki tveganja PD/FT	spremenljivke, ki bodisi vsaka zase ali v kombinaciji z drugimi povečajo ali zmanjšajo tveganje PD/FT.
Jurisdikcije, povezane z višjim tveganjem PD/FT	države, ki na podlagi ocene dejavnikov tveganja iz naslova I teh smernic predstavljajo višje tveganje PD/FT. To ne vključuje „tretjih držav z visokim tveganjem“, opredeljenih kot države, ki imajo v svojih ureditvah PPDFT strateške pomanjkljivosti, ki bistveno ogrožajo finančni sistem Unije (člen 9 Direktive (EU) 2015/849).
Pristop ki temelji na oceni tveganja	pomeni pristop, pri katerem pristojni organi ter kreditne in finančne institucije opredelijo, ocenijo

² Direktiva 2014/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov (UL L 257, 28.8.2014, str. 214).

in razumejo tveganja PD/FT, ki so jim institucije izpostavljene, ter sprejmejo ukrepe PPDFT, ki so sorazmerni s takimi tveganji.

Tveganje PD/FT

Verjetnost, da se bo PD/FT zgodilo.

Zmanjševanje tveganj
(t. i. de-risking)

zavrnitev vzpostavitve poslovnih odnosov s posameznimi strankami ali kategorijami strank, povezanih z višjim tveganjem PD/FT, ali odločitev o prekinitvi teh odnosov ali zavrnitvi izvajanja transakcij z višjim tveganjem PD/FT.

3. Izvajanje

Začetek uporabe

8. Smernice se bodo začele uporabljati 03.11.2023.

Naslov 1: Splošne določbe

OCENA TVEGANJA

9. Kreditne in finančne institucije bi morale svoje politike, kontrole in postopke opredeliti tako, da bi lahko prepoznale relevantne dejavnike tveganja in ocenile tveganja PD/FT, povezana s posameznimi poslovnimi odnosi, v skladu s smernicami organa EBA o dejavnih tveganja PD/FT.³ V okviru tega bi morale kreditne in finančne institucije razlikovati med tveganji, povezanimi s posamezno kategorijo strank, in tveganji, povezanimi s posameznimi strankami, ki spadajo v to kategorijo.
10. Kreditne in finančne institucije bi morale zagotoviti, da izvajanje teh politik, postopkov in kontrol ne povzroči splošne zavrnitve ali prekinitve poslovnih odnosov s celotnimi kategorijami strank, za katere so ocenile, da predstavljajo višje tveganje PD/FT.

UKREPI SKRBNEGA PREGLEDA STRANK

11. Kreditne in finančne institucije bi morale vzpostaviti politike in postopke, ki upoštevajo tveganja, za zagotovitev, da njihov pristop k uporabi ukrepov skrbnega pregleda strank strankam ne bi neupravičeno preprečeval legitimnega dostopa do finančnih storitev. Da bi kreditne in finančne institucije izpolnile svoje obveznosti iz člena 14(4) Direktive (EU) 2015/849,

³ Smernice na podlagi člena 17 in člena 18(4) Direktive (EU) 2015/849 o poenostavljenem in okrepljenem skrbnem preverjanju strank ter dejavnih, ki bi jih kreditne in finančne institucije morale upoštevati pri oceni tveganja pranja denarja in financiranja terorizma, povezanega s posameznimi poslovnimi odnosi in občasnimi transakcijami (smernice o dejavnih tveganja PD/FT), EBA/GL/2021/02.

bi morale v svojih politikah in postopkih določiti merila, ki jih bodo uporabile pri določitvi podlage za odločitev, da se lahko poslovni odnos zavrne ali prekine ali da se lahko transakcija zavrne. V okviru tega bi morale v svojih politikah, postopkih in kontrolah določiti vse možnosti za zmanjševanje višjih tveganj PD/FT, katerih uporabo bodo preučile pred odločitvijo o zavrnitvi stranke zaradi tveganja PD/FT. Te možnosti bi morale vključevati vsaj prilagoditev ravni in intenzivnosti spremljanja, ter kadar nacionalna zakonodaja to dovoljuje, uporabo ciljno usmerjenih omejitev za produkte ali storitve. V politikah in postopkih institucij bi moralo biti jasno določeno, v katerih primerih je lahko uporaba takih blažilnih ukrepov primerna.

12. Kreditne in finančne institucije bi se morale pred sprejetjem odločitve o zavrnitvi ali prekinitvi poslovnega odnosa prepričati, da so preučile in zavrnile vse možne blažilne ukrepe, ki bi jih bilo mogoče razumno uporabiti v posameznem primeru, ob upoštevanju tveganja PD/FT, povezanega z obstoječim ali prihodnjim poslovnim odnosom.

POROČANJE IN VODENJE EVIDENC

13. Za namene zahtev glede poročanja iz člena 33 Direktive (EU) 2015/849 bi morale kreditne in finančne institucije v svojih politikah in postopkih določiti merila za opredelitev utemeljenih razlogov za sum, da se izvaja ali poskuša izvesti PD/FT.
14. Kreditne in finančne institucije bi morale dokumentirati vsako odločitev za zavrnitev ali prekinitvev poslovnega odnosa in razlog za tako odločitev ter bi morale biti pripravljene tako dokumentacijo na zahtevo dati na voljo svojemu pristojnemu organu.

POSEBNE DOLOČBE O VZAJEMNEM DELOVANJU Z DIREKTIVO 2014/92/EU

15. V zvezi s pravico dostopa do osnovnega plačilnega računa v skladu s členom 16(2) in členom 17 Direktive 2014/92/EU bi morale kreditne institucije, ki so dolžne ponujati take osnovne račune, v svojih politikah in postopkih za odprtje računa določiti, kako lahko prilagodijo svoje zahteve glede skrbnega pregleda strank za zagotovitev, da omejene funkcije osnovnega plačilnega računa prispevajo k zmanjševanju tveganja, da bi lahko stranka te produkte in storitve zlorabila za namene finančnega kriminala.
16. Pri zagotavljanju nediskriminatornega dostopa do osnovnega plačilnega računa v skladu s členom 15 Direktive 2014/92/EU bi morale kreditne institucije zagotoviti, da so, kadar so na voljo digitalne rešitve za [sklepanje poslovnih razmerij s strankami](#), te skladne tudi z navedeno direktivo in temi smernicami ter da digitalne rešitve ne povzročajo samodejnih zavrnitev, kar bi bilo v nasprotju z Direktivo in temi smernicami.
17. Kreditne institucije bi morale sčasoma in ko bi bolje razumele tveganje PD/FT, povezano s posameznimi poslovnimi odnosi, posodobiti posamezno oceno tveganja stranke in prilagoditi obseg spremljanja ter vrsto produktov in storitev, do katerih je stranka upravičena.

Naslov 2: Prilagoditev intenzivnosti ukrepov spremljanja

18. Kreditne in finančne institucije bi morale v svojih politikah in postopkih navesti, kako prilagajajo raven in intenzivnost spremljanja na način, ki je sorazmeren s tveganjem PD/FT, povezanim s stranko, in glede na oceno tveganja stranke, kot je določeno v smernicah organa EBA o dejavnih tveganja, zlasti v smernicah 4.69 do 4.75. Za učinkovito obvladovanje tveganja PD/FT, povezanega s stranko, bi morale spremljanje vključevati vsaj naslednje korake:
- a. določitev pričakovanj glede ravnanja stranke, kot so verjetnost, znesek, izvor in namen transakcij, tako da lahko institucija prepozna neobičajne transakcije;
 - b. zagotovitev, da se račun stranke redno pregleduje, da se ugotovi, ali so spremembe ocene tveganja stranke upravičene;
 - c. zagotovitev, da se upoštevajo vse spremembe predhodno pridobljenih informacij o skrbnem preverjanju strank, ki bi lahko vplivale na oceno institucije glede tveganja PD/FT, povezanega s posameznim poslovnim odnosom.
19. Politike in postopki kreditnih in finančnih institucij bi morali vsebovati smernice za obravnavo vlog posameznikov, ki imajo lahko verodostojne in legitimne razloge za to, da identifikacijskih dokumentov ne morejo predložiti v tradicionalni obliki. Smernice bi morale določati vsaj:
- a. ukrepe, ki jih je treba sprejeti, kadar je stranka oseba, ki je zaprosila za azil na podlagi Ženevske konvencije z dne 28. julija 1951 o statusu beguncev, njenega protokola z dne 31. januarja 1967 in drugih ustreznih mednarodnih pogodb, ter kreditni in finančni instituciji ne more zagotoviti tradicionalne oblike identifikacije, kot je potni list ali osebna izkaznica. Politike in postopki institucij bi morali določati alternativno, neodvisno dokumentacijo, ki jo lahko uporabi za izpolnitev svojih obveznosti skrbnega preverjanja strank, če to dovoljuje nacionalna zakonodaja. Ti dokumenti morajo biti dovolj zanesljivi, tj. posodobljeni, izdati jih je moral uradni nacionalni ali lokalni organ ter morajo vsebovati vsaj polno ime in datum rojstva vložnika;
 - b. ukrepe, ki jih je treba sprejeti, kadar je stranka ranljiva in ne more zagotoviti tradicionalnih oblik identifikacije ali naslova, na primer ker je stranka begunec v skladu z Ženevsko konvencijo iz leta 1951 ali drugimi ustreznimi mednarodnimi pogodbami ali ker nima stalnega naslova. Politike in postopki institucij bi morali določati, katero alternativno in neodvisno dokumentacijo lahko uporabi. Taka dokumentacija lahko, kadar je to dovoljeno v skladu z nacionalno zakonodajo, vključuje pretečene osebne dokumente in dokumentacijo, ki jo zagotovi uradni organ, kot so socialne službe ali uveljavljena neprofitna organizacija, ki deluje v imenu uradnih organov (Rdeči križ ali podobno) in prav tako zagotavlja pomoč zadevni stranki.
 - c. Podobni ukrepi se lahko uporabijo tudi za posameznike, ki jim ni bilo izdano dovoljenje za prebivanje, vendar njihov izgon ni mogoč zaradi pravnih ali dejanskih razlogov. V takih primerih bi se morala v politikah in postopkih kreditnih in finančnih institucij upoštevati potrčila ali dokumentacija, ki jo pripravi uradni organ ali organizacija, ki takim posameznikom zagotavlja podporo ali pravno pomoč v imenu uradnega organa,

če to dovoljuje nacionalna zakonodaja. Med take organe lahko spadajo službe za socialno delo, ministrstva za notranje zadeve in migracijske službe. Taki dokumenti se lahko uporabijo kot dokaz, da posameznika ni mogoče izgnati v skladu s pravom EU.

- d. Kadar se podpora osebam iz točk (a), (b) in (c) izplačuje v obliki predplačniških kartic in kadar so izpolnjeni pogoji v zvezi s poenostavljenim skrbnim pregledom, kot so določeni v smernicah organa EBA o dejavnih tveganja PD/FT 4.41, 9.15 in 10.18, bi morali politike in postopki določati, da lahko kreditne in finančne institucije uporabo začetnih ukrepov skrbnega preverjanja strank odložijo na poznejši datum.
- e. V primerih, ko osebe iz točk (a), (b) in (c) zaprosijo za dostop do plačilnega računa in se zanje šteje, da predstavljajo nizko tveganje PD/FT, bi morale biti v politikah in postopkih navedeno, katere alternativne oblike identifikacijskih dokumentov lahko institucija sprejme, pa tudi možnosti za odlog uporabe polnega skrbnega preverjanja stranke na datum po vzpostavitvi poslovnega odnosa.

Naslov 3: Ciljno usmerjena in sorazmerna omejitev dostopa do produktov ali storitev

- 20. Politike in postopki kreditnih in finančnih institucij bi morali, kadar to dovoljuje nacionalna zakonodaja, vključevati možnosti in merila za individualno in na tveganju temelječo prilagoditev značilnosti produktov ali storitev, ponujenih določeni stranki. To bi morale vključevati naslednji možnosti:
 - a. ponudbo osnovnih plačilnih računov, kadar je kreditna institucija dolžna ponujati take račune v skladu s prenosom Direktive 2014/92/EU v nacionalno zakonodajo, ali
 - b. uvedbo ciljno usmerjenih omejitev za finančne produkte in storitve, kot so znesek, vrsta ali število prenosov ali znesek transakcij v tretje države in iz njih, zlasti če so te tretje države povezane z višjim tveganjem PD/FT, kadar je to dovoljeno v skladu z nacionalno zakonodajo.
- 21. Kar zadeva tveganja PD/FT, povezana s posebej ranljivimi strankami, kot so osebe iz odstavka 19, bi morale kreditne in finančne institucije zagotoviti, da njihove kontrole in postopki določajo, da se morebitne omejitve produktov in storitev iz odstavka 20(b) uporabljajo ob upoštevanju osebnih okoliščin posameznikov, z njimi povezanih tveganj PD/FT in njihovih osnovnih finančnih potreb. V takih primerih bi morali postopki vključevati oceno naslednjih možnosti za morebitno zmanjšanje s tem povezanih tveganj:
 - a. neobstoja možnosti kreditiranja ali prekoračitve;
 - b. mesečne omejitve prometa (razen če je mogoče pojasniti in utemeljiti obstoj večjega ali neomejenega prometa);

- c. omejitev zneska, vrste in/ali števila prenosov (nadaljnji ali večji prenosi so možni za vsak primer posebej);
- d. omejitev zneska transakcij v tretje države in iz njih (ob upoštevanju kumulativnega učinka pogostih manjših transakcij v danem obdobju), zlasti kadar so te tretje države povezane z višjim tveganjem PD/FT;
- e. omejitev velikosti vlog;
- f. omejitev plačil tretjih oseb na plačila, ki jih izvede organ, ki izplačuje podporo takim strankam;
- g. omejitev plačil, prejetih od tretjih oseb, ki jih institucija ni preverila, in
- h. prepovedi dvigov gotovine iz tretjih držav.

Naslov 4: Informacije o pritožbenih mehanizmih

22. Politike in postopki kreditnih in finančnih institucij bi morali določati, da morajo te pri sporočanju odločitve o zavrnitvi ali prekinitvi poslovnega odnosa s stranko ali potencialno stranko zadevno osebo obvestiti o pravici, da se obrne na zadevni pristojni organ ali imenovani organ za alternativno reševanje sporov, in navesti ustrezne kontaktne podatke. Institucije lahko stranki zagotovijo tudi spletno povezavo do napotkov organa EBA o vložitvi pritožb pri nacionalnih organih.⁴

⁴ <https://www.eba.europa.eu/consumer-corner/how-to-complain>
